

Sabates noves

Quan en casa es cobraven les primeres mandarines ma mare em portava a Castelló en el cotxe de línia a comprar-me sandàlies en la sabateria de Benazet, en el carrer del Mig, i moltes voltes venien també la meua germana Rosita, el meu germà José María, la tia Pura i l'oncle Benjamín, i sens dubte algú que ens veiera passar tots junts mirant aparadors encertaria pensant que érem una família del regadiu de la Plana arribats a la capital amb la cara llavada i alguns bitllets de la recent collita de taronges en la butxaca. L'oncle Benjamín es feia una jaqueta i uns pantalons en el sastre Forcada; a Rosita li compraven en Casa Nicolau, de la Porta del Sol, el vestit que estrenaria el dia de la Puríssima; el meu germà José María volia tornar al camp del Sequiol on havia vist jugar l'Atlètic d'Aviació una vesprada de diumenge en què el va dur al futbol l'oncle Cándido en premi per haver-se après tot el catecisme de memòria quan en el Club Deportivo Castellón era famós el davanter centre Basilio; ma mare i la tia Pura recorrien les tendes del carrer de Colom: la merceria d'Elietes, botons, vetes i sedalines, la joieria Sanchis, la ferreteria Dolz, la farmàcia Calduch i al final de la batuda amb els peus inflats tots acabàvem en la xocolateria de la placeta del Mercat, un menut establiment amb vetlladors de marbre, obert al carrer darrere d'unes cortines de cadenetes on es prenia orxata i aigua de civada amb rosquilletes. Les parets tenien un alt sòcol de rajoles blanques i hi havia dues estances; en una estava el taulell amb els grans recipients dels refrescos que en destapar-los soltaven un baf glaçat en aquells dies tòrrids d'estiu i en el recinte contigu només hi havia unes quatre taules allargades i sobre elles gent vinguda dels pobles solia dormir en la penombra davant els gots apegalosos amb solatges de gelats a l'espera d'un autobús que partia a les quatre de la vesprada. Davant d'aquesta xocolateria del mercat, en el mateix xamflà, estava la tenda de salades i la cerimònia final del viatge consistia sempre a comprar allí moixama, diversos escabetxos, olives amargues, ous de tonyina i un bacallà color de rosa.

En el carrer Major de Castelló aleshores encara es veien grans carabasses secant-se en els balcons i quan l'autobús de línia pel matí arribava a la ciutat en els ravals es creuava amb carros de llaurança que eixien al camp i les cavalleries soltaven fumejants bonyigues sobre l'empedrat de la carretera real que prop ja de la capital estava ombrejada de pins, flanquejada de torretes, masets, alqueries amb les reixes cobertes de mareselves i plumbagines i aquestes vil·les tenien escrit un nom de dona amb taulellets en la façana o en un dels pilars del cancell. Era una xicoteta capital hortolana, Castelló, plena de sons menestrals, i jo veia que en les tendes l'amo i alguns dependents saludaven ma mare i la tia Pura amb gran amabilitat fregant-se les mans i es dirigien a elles pel seu nom, i el meu oncle Benjamín sempre anava a un rellotger del carrer del Mig perquè li apanyara el seu rellotge Longines que se li havia parat i després visitava una mare de llet que tenia per allí,

entrava en els bars i donava propines que deixaven atònits els cambrers perquè era molt esplèndid i ells el rebien amb veus d'entusiasme i al final del recorregut la ciutat m'havia ofert el profund olor de les draperies, la dolçor podrida d'alguns albellons, el perfum d'aire tancat de les botigues, la ferida que les sabates m'havien format ja en el taló al voltant del migdia. Recalfat pel sol esperava l'autobús d'Eslida darrere del teatre Principal i després de dinar en alguna terrassa del parc de Ribalta i de tirar molles amb els meus germans als peixos de l'estany, tornàvem a casa carregats de paquets. L'interior de l'autobús era sufocant: el motor en marxa al ralenti durant mitja hora feia trepidar la carrosseria, soltava una pestilència de gasògen que em donava molta agonia, les dones s'aventaven i amb la carn de les cuixes ja enganxada adherida a l'hule del seient, l'autobús per fi partia cap al poble, travessava els raïls del trenet de la Panderola i de seguida venien els tarongers, els carros de llaurança que tornaven a la capital, les torretes i alqueries, la visió al fons d'un fum blau de muntanyes de la serra de l'Espadà.

Dormitant amb el cap recolzat en el cristall de la finestreta travessava Vila-real i al passar per allí recordava estampes esfumades de la meua primera infància en aquell poble on al final de la guerra vam estar refugiats i també les voltes que mon pare em portava a un maset per a passar el dia amb mossèn Mata, un capellà molt templat, dur, sanguini que havia sigut rector del meu poble abans de la guerra i s'havia salvat de la cuneta de miracle. Va ser ell qui va inocular a mon pare la pietat fins les entranyes quan era un fadrí verge i pairal. El nom d'aquest rector sonava molt en les sobretalles de casa i ara jo l'havia conegut quan ja estava malalt en el seu maset pel costat del qual passava l'autobús de retorn de Castelló. La mare des de la finestreta sempre l'assenyalava i aleshores jo recordava el sofregit de la paella crepitant entre dos tarongers i mossèn Mata amb la sotana pujada fins les canelles i l'alçacoll despassat engronsant-se en un balancí a l'ombra de la parra i a aquella criada que li donava grans cullerades d'oli d'oliva.

—És per al cor —murmurava el rector—. Estic molt malament, molt malament.

—Pose's bo. Ens fa molta falta —deia mon pare.

—El metge m'ha assegurat que l'oli d'oliva és la millor cosa que hi ha per al cor. Et suavitza les venes. El cor treballa més lleuger.

L'autobús arribava a la plaça del poble i jo portava dins de la mirada encara escenes de la menuda capital on l'oncle Benjamín arrancava ovacions dels cambrers després de donar-los una propina. En aquests viatges jo sempre acabava vomitant en qualsevol parada. Tardava uns quants dies a llevar-me l'olor a gasògen dels fons del cervell, però quan en casa es cobraven les taronges jo tenia pantalons i sabates noves.

Manuel Vicent